

Ústavní soud

Joštova 625/8

660 83 Brno

DS: z2tadw5

Sp. zn.: (nepředchází)

- Stěžovatelky:**
1. **Petra J.**, nar. XXX
XXX
 2. **Iva M.**, nar. XXX
XXX
 3. **Marie R.**, nar. XXX
XXX
 4. **Hana Š.**, nar. XXX
XXX

Zastoupeny: Mgr. Robertem Cholenským, Ph.D., advokátem
Bolzanova 461/5, 618 00 Brno, DS: 764rs4p

Účastník: **Nejvyšší soud**
Burešova 571/20, 657 37 Brno, DS: kccaa9t

Vedlejší účastníci:

1. **Nejvyšší státní zastupitelství**
Jesuitská 585/4, 660 55 Brno, DS: 5smaetu
2. **Daniela Š.**, nar. XXX
XXX

Ústavní stížnost

směřující proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2016,
č. j. 3 Tdo 1428/2015-34,
podaná podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.,
o Ústavním soudu (dále jen „ZÚS“)

Elektronicky

Plné moci (4×)

Přílohy: dle textu; podle seznamu

I. Rekapitulace

[1] Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2016, č. j. 3 Tdo 1428/2015-34 (dále jen „*napadené usnesení*“), bylo na základě dovolání podaného nejvyšším státním zástupcem zrušeno usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. ledna 2015, sp. zn. 61 To 29/2013, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 26. září 2014, sp. zn. 6 T 136/2013, jimiž bylo z důvodu podle § 11 odst. 1 písm. j) trestního řádu (dále jen „*TrŘ*“) zastaveno trestní stíhání stěžovatelek, neboť tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, s odkazem na nepřiměřenou délku trestního řízení protirečící ustanovení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „*Úmluva*“).

[2] Protože právní posouzení věci provedené v napadeném usnesení odporuje judikatuře Ústavního soudu a trestní řízení je vedeno pro skutky, ke kterým došlo v rozmezí let 2007 až 2009, aniž by se stěžovatelky na délce řízení jakkoli podílely, dochází tak k zásahu do práva stěžovatelek na spravedlivý proces a na projednání jejich trestní věci v přiměřené lhůtě.

[3] Za těchto okolností stěžovatelkám nezbyvá než proti usnesení, proti němuž není přípustný žádný další opravný prostředek, brojit touto ústavní stížností.

Důkaz: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2016, č. j. 3 Tdo 1428/2015-34 – v příloze

II. Stížní body

[4] Budiž předesláno, že otázka přiměřenosti délky trestního řízení patří dlouhodobě mezi neuralgické body české justice, přičemž ani změny legislativy (nově zřízený institut návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu), ani konstantní judikatura Ústavního soudu, jenž na zrychlování soudních řízení apeluje, nevedou k výraznějšímu zlepšování neuspokojivého stavu: trestní stíhání bývají vedena po zcela nepřiměřenou dobu, jež v extrémních případech přesahuje i deset let, čímž orgány činné v trestním řízení hrubě zasahují do základních práv obviněných, kteří jsou nuceni čelit obvinění, ať důvodnému nebo lichému, po tak dlouhou dobu, že konečné rozhodnutí přestává plnit svou společenskou funkci a smysl trestního řízení se vyprazdňuje.

[5] Trest tak bývá ukládán za skutek, ke kterému došlo ve zcela jiné životní etapě obviněného, a naopak zprošťující rozsudek není s to reparovat mnoho let trvajících trestních stíhání, jež se negativně promítá do psychické a často i finanční sféry obviněného. V obou případech se nelze zbavit dojmu, že rozsudek tak extrémně opožděný je jen irelevantním monologem

státu, který resignoval na své povinnosti a jehož orgány jednají spíše jen samoučelně, než aby skutečně naplňovaly funkci, pro kterou byly zřízeny.

[6] V případě stěžovatelek je trestní stíhání vedeno pro skutky *prima facie* bagatelní, o jejichž trestnosti vyslovil pochybnost v předchozím zrušovacím rozhodnutí i Městský soud v Praze (usnesení ze dne 27. března 2014, sp. zn. 61 To 69/2014).

[7] V tomto usnesení městský soud rovněž nastínil možnost trestní stíhání pro nadměrnou délku a s ohledem na souzené skutky zastavit. To následně soud nalézací učinil a stížnost státního zástupce proti tomuto rozhodnutí odvolací soud, konsistentně se svým názorem artikulovaným ve shora zmíněném usnesení, zamítl.

[8] Proti usnesení odvolacího soudu podal v neprospěch obviněných dovolání nejvyšší státní zástupce. Nejvyšší soud tomuto dovolání vyhověl a v napadeném usnesení dovedl, že odkaz na mezinárodní smlouvu v ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) TrŘ „*znamená, že v textu vyhlášené mezinárodní smlouvy musí být nepřípustnost trestního stíhání zakotvena výslovně a nelze ji dovozovat jako možný prostředek nápravy vzniklého pochybení.*“

[9] Jestliže stěžovatelky argumentovaly opačným názorem Ústavního soudu, vysloveným v nálezu ze dne 31. března 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, ECLI:CZ:US:2005:1.US.554.04,¹ k tomu Nejvyšší soud uvedl, že „*Ústavní soud obiter dictum zmínil možnost kompenzace nepřiměřené délky řízení i formou zastavení trestního stíhání, činil tak pouze v rámci úvah v rovině práva ústavního, aniž by uváděný příkladný výčet dával do kontextu rovin zákonných a mezinárodněprávních.*“

[10] To je arci argumentace, kterou je třeba principiálně odmítnout, neboť pomíjí povinnost ústavně konformního výkladu všech právních předpisů podústavního práva: neexistuje „rovina ústavního práva“, ve které Ústavní soud uvažuje, a – na ní nezávislá – rovina zákonná a mezinárodněprávní, jak Nejvyšší soud chybně naznačuje. Ústavní právo představuje obecné, fundamentální principy, které, jak Ústavní soud často judikuje, musejí prozařovat celým právním řádem; nejedná se o jakési abstraktní, od „skutečného“ práva odtržené akademické principy.

[11] Budiž rekapitulováno, že Ústavní soud ve shora zmíněném nálezu uvedl:

„...není úlohou Ústavního soudu, aby předjímal, jaký konkrétní trest či v jaké výši má být uložen tak, aby byl ústavní princip proporcionality respektován. Přesto Ústavní soud uvádí, že takových prostředků nabízí trestní předpisy celou řadu, a to například od upuštění od potrestání nebo mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, které

¹<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-554-04>

lze využít tehdy, odůvodňují-li to mimo jiné i okolnosti případu a bylo-li by použití zákonné trestní sazby nepřiměřené, přes podmíněný odklad takto eventuelně vyměřeného trestu, až po zastavení trestního stíhání.“

[12] Jestliže Ústavní soud *expressis verbis* dovedil, že jednou z možností, jak kompenzovat neúměrně dlouhé trestní stíhání, je i jeho zastavení, není na Nejvyšším soudu, aby tuto eventualitu negoval, nehledě na to, že normu ústavního práva lze v některých případech aplikovat i přímo, tak jako bylo příkladmo před novelisací zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, přímo aplikováno ustanovení čl. 5 odst. 5 Úmluvy.

[13] Vedle důvodů zastavení trestního stíhání taxativně vypočtených v § 11 odst. 1 TrŘ lze tak připustit i zastavení z důvodu jeho nepřiměřené délky, a to přímým odkazem na čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

[14] Posuzováno v ústavněprávním kontextu, problémem není, podle kterého ustanovení právního předpisu excesivně dlouhé trestní stíhání zastavit, ale především, zda je zastavení trestního stíhání pro obviněného akceptovatelným způsobem ukončení jeho trestní věci, jestliže ustanovení § 223 odst. 4 TrŘ *a contrario* nedává obviněnému možnost brojit proti tomuto usnesení stížností a obviněný, který se trestného činu nedopustil, tak nemá, jak se domoci zprošťujícího rozsudku, a musí se spokojit s tím, že mu svědčí presumpce nevinny.

[15] To však není v rozhodované věci relevantní, protože stěžovatelky ve svém vyjádření k dovolání nejvyššího státního zástupce ze dne 10. září 2015 konstatovaly (§ 8):

„Zajisté i pro obviněné [tj. stěžovatelky] by bylo, pokud jde o »sociální důsledky« věci a její dopad do jejich širšího společenského okolí, v mnoha směrech komfortnější, pokud by jejich trestní stíhání skončilo pravomocným zproštěním obžaloby, avšak s ohledem na okolnosti případu, tedy na to, o jakou domněle trestnou činnost se mělo jednat (příkladmo účast na demonstraci dávno neexistující organizace nebo organizaci vánočního večírku pro děti) a kdy k ní mělo docházet, plně akceptují, že zastavení trestního stíhání je adekvátním způsobem pravomocného skončení věci.“

[16] Lze tedy uzavřít, že nerespektováním právního názoru Ústavního soudu a nesprávným výkladem jednoduchého práva ve vztahu k právu ústavnímu Nejvyšší soud zasáhl do práva stěžovatelek na spravedlivý proces a na projednání jejich věci v přiměřené lhůtě a je plně odůvodněn návrh, aby Ústavní soud z toho důvodu napadené usnesení zrušil.

III. Přípustnost a včasnost ústavní stížnosti

[17] Proti napadenému usnesení nemají stěžovatelky možnost brojit žádným dalším opravným prostředkem, nezbývá jim tedy než se obrátit na Ústavní soud ústavní stížností.

[18] Napadené usnesení bylo stěžovatelkám prostřednictvím jejich společného obhájce doručeno dne 11. dubna 2016, tato ústavní stížnost je proto podávána ve lhůtě dvou měsíců ve smyslu ustanovení § 72 odst. 3 ZÚS.

IV. Závěrečný návrh

Ze všech těchto důvodů stěžovatelky navrhují, aby Ústavní soud po projednání jejich ústavní stížnosti vydal tento

n á l e z :

1. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2016, č. j. 3 Tdo 1428/2015-34, došlo k zásahu do práva stěžovatelek na spravedlivý proces a na projednání jejich věci v přiměřené lhůtě.
2. Toto usnesení se proto ve vztahu ke stěžovatelkám r u š í .

V. Návrh na přiznání odkladného účinku

[20] Podle ustanovení § 79 odst. 2 ZÚS Ústavní soud může na návrh stěžovatele odložit vykonatelnost napadeného rozhodnutí, jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem a jestliže by výkon rozhodnutí nebo uskutečnění oprávnění, přiznaného rozhodnutím třetí osobě, znamenal pro stěžovatele nepoměrně větší újmu, než jaká při odložení vykonatelnosti může vzniknout jiným osobám.

[21] Protože trestní řízení stěžovatelek se vrátilo do stadia hlavního líčení, bez odložení vykonatelnosti napadeného usnesení by zásah do práva stěžovatelek pokračoval a ty by tak byly nuceny účastnit se hlavních líčení, z nichž první bylo nařízeno již na 26. května 2016, a proti obvinění se hájit. Tím by jim – a to zejména těm ze stěžovatelek, které žijí v zahraničí a cesta ke každému dni hlavního líčení pro ně znamená několikadenní nepřítomnost

v zaměstnání a nutnost vydat nezanedbatelné prostředky za cestu, případně i za ubytování v České republice – byla způsobena nepoměrně větší újma, než jaká by mohla komukoli jinému vzniknout v případě, že bude vykonatelnost napadeného usnesení odložena.

[22] Tento návrh proto stěžovatelky Ústavnímu soudu předkládají.

Důkaz: vyznění Obvodního soudu pro Prahu 2 o konání hlavního líčení dne 26. května 2016 – v příloze

V Brně dne 9. května 2016

Petra J.

Iva M.

Marie R.

Hana Š.

Seznam příloh:

1. *plné moci (4×)*
2. *usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2016, č. j. 3 Tdo 1428/2015-34*
3. *vyrozumění Obvodního soudu pro Prahu 2 o konání hlavního líčení dne 26. května 2016*